

Húsvét ünnepe után 6. vasárnap (Exaudi)

► Jer 31,31–34

Jézussal szövetségben

A vasárnap jellege

Exaudi vasárnapja – ahogyan a pontos neve is jelzi – még a húsvéti időszak jelentős része, amely magában foglalja és tovább részletezi a feltámadás örömhírét, de már nyomatékosan mutat pünkösd ünnepére. A húsvéti hálaadásból átvezet pünkösd előkészületeire: a Szentlélek megelevenítő tüzének jelenléteért könyörög (HAFENSCHER 2010). Az Úr mennybemenetele feletti öröm átvált a megígért Szentlélek várásának örömébe, amely megjelenik a vasárnap evangéliumában – Jn 15,26–16,4 (JÁNOSSY 2008, 38–39. o.). A vasárnap mottója: Meghallgatja erőtlén népe kiáltását. „*Halld meg, Uram, hívó hangomat!*” (Zsolt 27,7) Így tekint fel Dávid a zsoltárban. Hasonlóképpen tekint fel a tanítványok sokasága Jézus mennybemenetelére, amely magában foglalja a visszatérés ígéretébe vetett reménységet (HORVÁTH-HEGYI 2015). Azonban sem erre a vasárnapra, sem pedig a mennybemenetel és pünkösd

ünnepe között eltelt időre nem szabad úgy tekintünk, mint magára hagyott világra, mert az Úr mindenkor velünk van.

Amit a textusról tudni kell

Jeremiás egyik legismertebb szakaszában az „új szövetségről” olvashatunk, ami egyedülálló utalás az Ószövetségben. Olvashatunk más újjátással kapcsolatos szövegeket, helyreállítási kísérleteket Ezékiel és Ézsaiás könyvében. Mégis különlegesen fontos hasonlósága van Jeremiás és Ezékiel szövetségről, újjátásról szóló sorainak, mert megmutatja, hogy a törvény a szívekbe lesz írva, és nem kell majd tanítani – ami a száműzetés utáni jövőkép volt (KECK 2016). Természetesen a szövetség más kontextusokban is megjelenik. A Genézisben Nőé kapcsán kerül elő, amikor Isten szövetséget köt. A következő alkalom Ábrahám nevéhez és Isten neki tett ígéretéhez köthető. A harmadik

pedig az Izrael népével kötött szövetség a Sínai-hegyen. Arra volt példa és lehetőség, hogy a szövetség az ember miatt erőteljesen meggyengül és megújításra szorul, de ez valami más, egészen „új szövetség”.

Erre a megújulásra utal a 31. és a 32. vers. Ez a szövetség nem olyan lesz, mint korábban. Jól látható módon érzékelteti a szöveg az elkövetkezendő szövetség másságát, amikor az Úr azt mondja: *„Nem olyan szövetséget, amelyet őseikkel kötöttem, amikor kézen fogva vezettem ki őket Egyiptom földjéről.”* (Jer 31,32) Valóban új lesz, ami a régin egy lényeges ponton túlmutat. Nem azért érkezik az „új szövetség”, mert az Izrael életére kinyilatkoztatott törvények és rendelkezések nem voltak megfelelőek és tökéletesek, hanem mert a korábban kötött szövetség megszakadt Izrael hanyagsága miatt. Azonban, ami új lesz, az az, hogy Isten egészen másként szeretné megvalósítani, és másként is adja majd át akarát az embernek (RAD 2007).

Mi az új ebben a prófétált szövetségben? Valami egészen más készülődik? A Tízparancsolatot nem akarja és nem is tudja Jeremiás felülmúlni. Az sem okvetlen szándéka ennek a szövetségnek, hogy csak külsőséges vagy csak szívbeli engedelmesség volna. Azért lesz új, mert nem külsőleg akar hatni az emberre, nem az emberi szívtől távol levő parancsként, hanem: *„Törvényemet beléjük helyezem, szívükbe írom be.”* (Jer 31,33) Az Úr törvénye, akarata természeténél fogva az ember szívébe lesz kódolva. Arra nem lesz szükség, hogy a papok, próféták és az írástudók tanítsák az embert az Isten akaratának a megismerésére (PÁLFY 1969). Nem lesz szükség áldozatokra, mert a bűn bocsánatához más út fog vezetni. Mindenki személyesen, közvetlenül ismerheti majd meg az Urat (TOKICS 2008). Az új szövetség az ember bensőjébe lesz formázva. A héber ebben az esetben is szívet említ, amely az értelem helye. Akkor lesz igazi és minőségben is új, ha a szívbe íródik (SZEMEREI 2008).

Amennyiben az Úr akarata az embert nem kívülről éri és ítéli el, ha a szívbe ülteti akarát, ak-

kor az ember szabad lesz az engedelmesség terhe alól, mert az ezzel kapcsolatos probléma csak akkor körvonalazódik, amikor az ember akarata és a külső akarat találkozik. Az összeütközés azonban nem történik meg, mert az Isten akaratát az ember a szívében fogja hordani, és csak az Isten akaratát akarja. Így aztán az új szövetségben egy új ember is formálódik, egy olyan, aki az Isten akarata és csodája által képes lesz a hibátlan engedelmes-ségre (RAD 2007). Jeremiás a 34. versben Isten ismeretéről számol be, ahol Isten megismerésének a legnagyobb segítője a bűnbocsánat. Aki hittel tudja fogadni bűneinek bocsánatát, az valóban megismerheti Isten szeretetét (HORVÁTH-HEGYI 2015).

A perikópa megértése

Elég nehéz elképzelni egy ilyen jelentős fordulatot, amiről Jeremiás prófétál. Talán azért, mert az új kor emberei vagyunk, és már az Újszövetség felől szemléljük a régi szövetség gyakorlását. Luther újra felfedezte, hogy nem a törvény és a hagyományok, egyházi előírások, szertartások és misék által igazulunk meg. Jeremiás idején is szükséges volt a változás. Egy újabb ígélet teljesülhet a próféciában leírtakhoz híven, ami ki is fog teljesedni. Íme, beteljesedett, hiszen Jézus személyében és tanításában megérkezett az új szövetség. Nem a törvény eltörlésével, hanem annak betöltésével teljesedik ki a szeretet, amit maga Jézus tanít. Ez pedig teljes mértékben aktuális minden „új szövetségi korban”, mert a mi életünkben is valóság-gá válik, hiszen nekünk is szól. A szívünkbe írt isteni akarat és a szeretet parancsa átfogja és betölti az életünket.

Egy lehetséges vázlat

Az Úr nem csalta meg a népét, az embert, hiszen az ígéletét megtartotta és meg is tartja. Csupán az ember az, aki nem tud uralkodni magán, és el-

felejtí a gondoskodó Isten érte tett cselekedeteit. Most íme, egy újabb ígélet Istentől, amelyet Jeremiás által közöl az Úr. Ígélet egy új szövetségre, mely mindent átfogó.

Nem olyan lesz ez a szövetség, mint a korábbiak. Valami egészen más, tartalmas szövetségre kell számítani. Nem olyan lesz, mert a korábbiakat megszegte az ember, mert nem képes uralkodni magán, és nem tudja elfogadni a szeretetet és a gondoskodást. Mi is többször tapasztaljuk azt, hogy nem teljesítünk ígéretek, felbontjuk egymással kötött szövetségeinket, és hajlamosak vagyunk arra is, hogy a legtöbb esetben szomorú esemény(ek) hatására az Úrral is dacoljunk, haragudjunk és hátat fordítsunk neki. Ő természetesen akkor is velünk van, csak nem vagyunk hajlandók figyelni, és elgyengülünk. Ebben a gyengeségben is kérhetjük az Úr segítségét, mert ő meghallgatja kérésünk hangját még a legnagyobb mélységből is.

Az új szövetség nem kő táblákra íródik, nem külső jelekben lesz felismerhető, hanem az ember szívébe lesz írva az Isten akarata. Maga Jeremiás is vágyhatott erre az újra. Egy olyan népet láthatott maga előtt, amely nemcsak kötelességből vagy formalitásból tiszteli az Urat, hanem a szívébe írt szeretet vezérli őket. „A földön szolgáló gyülekezeteink akkor lesznek befogadóak és elfogadóak, ha azért ragaszkodnak Jézushoz mint az új szövetség megteremtőjéhez, mert ő életét adta elszakadásainkért.” (HORVÁTH-HEGYI 2008, 190. o.) Jézusban kaptuk meg ezt az új szövetséget, aki elhozta Isten akaratát és beteljesített ígéletét. Megkaphattuk bűneink bocsánatát az utolsó áldozat által. Krisztus halála és feltámadása mutassa meg számunkra az új szövetség erejét, hogy a halált legyőzve, számunkra új életet hozva újból és újból fellobbantsa a szívünkbe írt isteni akaratot.

A vasárnap evangéliuma (Jn 15,26–16,4) összehangban van az előttünk álló ünnepel. Krisztus mennybemenetele után ez az igeszakasz emlékeztet minket arra, hogy nem kell egyedül érez-

nünk magunkat, hiszen nem is vagyunk egyedül. Ezzel nyugtatta, vigasztalta és egyben bátorította a tanítványokat, mert hamarosan elérkezik az idő, amikor már nem lehet velük. Azonban elküldi a Pártfogót az Atyától, az igazság Lelkét, aki bizonyóságot tesz majd. Nem más lesz, akik által bizonyóságot tesz majd a Szentlélek, mint a tanítványai, akikre ezt bízta. Jézus felhívja a tanítványok figyelmét arra, hogy lesznek majd, akik megpróbálják őket hátráltatni abban, hogy átadják a szívbe írt törvény örömét, a szeretet mindent átfogó erejét.

További javaslatok az istentisztelethez

Imádság

Urunk, Istenünk! Hálát adunk neked, hogy biztosan építhetünk ígéretedre, és nem hagysz minket egyedül. Kérünk, szüntelenül emlékeztess minket hűségedre, mert oly sokat botladozunk. Adj nekünk támaszt és erőt, hogy megmaradjunk a hitben és Jézus Krisztus által megmutatott szeretetben. Áraszd ki ránk Szentlelked, hogy kitartóan szeressük egymást. Maradj velünk minden napon, és tégy késszé minket téged szolgálni. Ámen.

Énekek

EÉ 321, 366, 324, 325

Illusztráció

VERS

Reményik Sándor: *Istenarc*

Egy istenarc van eltemetve bennem,
Tán lét-előtti létem emlék-képe!
Fölibe ezer réteg tornyosul,
De érzem ezer rétegen alul,
Csak nem tudom, mikép került a mélybe.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
Néha magamban látom, néha másban.
Néha állok, mint fosztott ág, szegényen,
Ha rossz órámban eltűnik egészen
Alter-egóm az örök vándorlásban.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
A rárakódott világ-szenny alatt.
A rámrakódott világ-szenny alól,
Kihűlt csillagok hamuja alól
Akarom kibányászni magamat.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
S most ásót, kapát, csákányt ragadok,
Testvéreim, jertek, segítsetek,
Egy kapavágást ti is tegyetek,
Mert az az arc igazán én vagyok.

Egy istenarc van eltemetve bennem:
Antik szobor, tiszta, nyugodt erő.
Nem nyugszom, amíg nem hívom elő.
S bár világ-szennye rakódott reája,
Nem nyugszom, amíg nem lesz reneszánsza.

Felhasznált irodalom

- HAFENSCHER Károly 2010. *Liturgika. A keresztény istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben.* Luther Kiadó – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Tanszék, Budapest.
- HORVÁTH-HEGYI Olivér 2015. Húsvét ünnepe után 6. vasárnap (Exaudi). *Lelkipásztor*, 90. évf. 5. sz. 189–191. o.
- JÁNOSSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása.* Fraternitás Magyarországi Evangélikus Lelkészek Községe, Veszprém.
- KECK, Leander E. 2016. *The New Interpreter's Bible Commentary.* 4. köt. Abingdon Press, South Nashville.
- PÁLFY Miklós 1969. *Jeremiás próféta könyvének magyarázata.* A Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, Budapest.
- RAD, Gerhard von 2007. *Az Ószövetség teológiája.* 2. köt. Osiris Kiadó, Budapest. 184–187. o.
- SZEMEREI János 2008. Húsvét ünnepe után 6. vasárnap (Exaudi). *Lelkipásztor*, 83. évf. 4. sz. 152–154. o.
- TOKICS Imre 2008. *Jeremiás próféta könyve.* In: Pecsuk Ottó (szerk.): *Bibliaismereti kézikönyv.* Kálvin Kiadó, Budapest. 288–299. o.

■ NAGY DÁNIEL